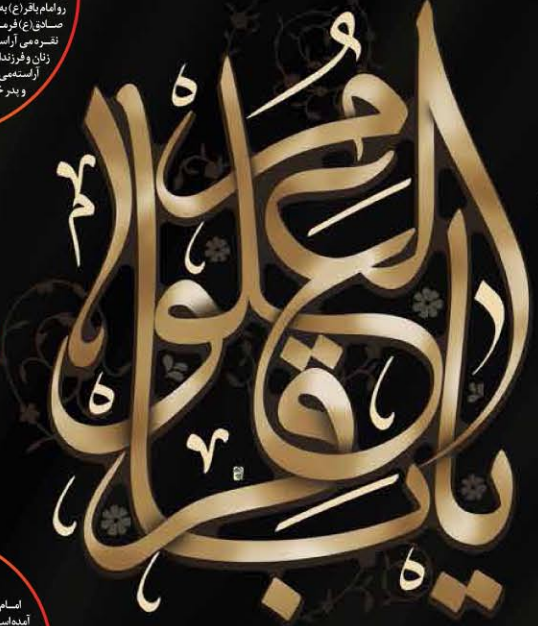

آراستگی
شکی نیست که از عوامل انجام واستحکام خانواده و روابط زناشویی آن است که هر یک از زن و شوهر، خود را برای دیگری برساند. البته آرایش برای نامحرمین از گناهان بزرگ است ولی آراستگی برای مخر مهاو خانواده پسندیده است و محبت را تقویت می کند و رفتارها را متعادل ساخته و از تاثیرات سوء رفتار زشت دیگران در جامعه می‌کاهد و دلچسبی مهربان زنان را به نامحرم از میان می برد از همین رو امام باقر (ع) به زنتا زور و وسیم در خانواده اهمیت می دادند. امام صادق (ع) فرمود: پدرم همواره فرزندان و زنان خویش را باطلاو نقره می آراست. همچنین این حدیث بر لزوم تأمین نیازهای زنان و فرزندانشان تأکید دارد. زنان و دختران باطلاو چهارهات آراسته می شوند چون آرایشی برای آنان طبیعی است و پدر خانواده خوب است که به این نیازها توجه داشته باشد.

جلوه‌هایی از سبک زندگی خانوادگی امام محمد باقر (ع)

یادگیری از ستاره پنجم امامت

در بیانچه‌های ساخت سبک زندگی خانوادگی از تقدم بشوئی بر خوردار است؛ زیرا مهم ترین جلوه‌های نائل و مثنی افراد را می‌باشد در کشتن و واکنش انسان‌ها در خانواده است. در معارف اسلامی نیز بر این مسئله تأکید شده است؛ سبک زندگی زاده است. هدف در مطلب پیش رو از چنین منظری به جلوه‌هایی از سبک زندگی حضرت امام باقر (ع) در خانواده اشاره و تلاش می‌کنیم تا جلوه‌های هر چند مختصر را نشان دهیم.

آموزه معروف و تربیت

امام باقر (ع) به حکم آیات قرآن از جمله آیه ۶ سوره نحر بر پدر آن پوئند تا خود و خانواده‌اش را از غضب الهی و جلاوه‌های آن در نوزخ و قیامت حفظ کنند. این گونه‌است که اصل تربیت خانواده را بر امور دیگر مقدم می‌دانستند. امام صادق (ع) درباره روش تربیتی پدرش فرموده‌است: «پدرم ما را کردی می آورد و ما می خواست تا طالع آفتاب ذکر خدا بگویم، آنان که از ما توان فراتر فر آن نداشتند، فرمان می داد تا قرآن بخوانند» و آنان را که توان خواندن قرآن نداشتند، می فرمود تا ذکر الهی بگویند» در آیات و روایات آمده که خواندن دعا و ذکر بی اثر نمازهای واجب به عنوان «تحقیقات نامفروض است» بسیار پسندیده است. نماز خواندن هم دوست دارد وقتی بنده‌اش فرمان او اطاعت کرد و نماز صحیح از خدا می خواهد تا عطا کند. مستحب است بعد از نماز صحیح تا طلوع خورشید، انسان به دعا و تعقیبات و تلاوت قرآن مشغول باشد.

برتری

منارا و تمثّل و صبر بر ناملایمات رفتاری دیگران از فضایل اخلاقی است و از موارد حلم و بردباری به‌شمار می‌رود. یکی از موارد صبر مهم صبوریت در برابر اخلاقی و رفتاری نتم اهل خانه است. امام صادق (ع) فرمود: از پدرم امام باقر (ع) شنیده‌ام که می فرمودند: نسبت به خانواده‌ام صبر بی‌نهایت می‌کنم بر چیزی که تلخ تر از حفظ اندوهناک لوجهی است، به‌دراستی آن که صبر کند، به‌واسطه صبرش پدرم در چاره‌روزی‌های شب‌زنده‌دار می‌رسد و نیز به درجه شهادتی می‌رسد که در پیشگاه پیامبر (کریمی) چنگیده و شمشیر زده‌است.

همراهی با خدمتگزاران

امام صادق (ع) فرمود: در نامه رسول خدا صلی الله علیه و آله آمده است: چون خادمی خود را به کاری می‌گمارد که مشکل است، خود نیز با آن پادگان کار مشغول شوید. سبب فرمود: پدرم امام باقر (ع) «به خادمین فرمان می‌داد پس می‌داد پس می‌فرمود: هر چای خود پاشید، پس می‌آمد در آن کار دقت می‌کرد اگر کار مشکلی بود خودش می‌فرمود: بسم الله و هر مرد را آنان مشغول کاری می‌سداد اگر کاری بود، آنان کار می‌کردند تا خودشان کار را انجام دهند»

یکی از دعاهای معروفه، دعای عرفه است. این دعا که از امام حسین (ع) برای ماهه یادگار، عده، سرشار از مناسبات اخلاقی است. در واقع پسندیده‌ها (ع) در ساختار دعای عرفه، بسیاری از آموزه‌ها که به شکل را نیز آموزش داده است. این آموزه‌ها که به شکل به‌خوبی آن حضرت از خانواده‌اش یاد داده شده، به‌صورت غیر مستقیم شخص معاشقان را به آراسته شدن به این خلق و خویهای زیبا فر خوانند. در اوایل رغبت را برمی‌انگیزاند که وی نیز چون امامت، به این اخلاق کریمانه دست یابد. درین به‌خوبی‌شنی تعالی روحی بخشند. دعای عرفه، مکتب تربیتی امام حسین (ع) است. از این دعا می‌توان به جهان بینی و هوشی شناسی زرف امام حسین (ع) که به حماسه جوانانه عاشورا تاجامید، می‌برد و بخش والایی از شخصیت سیدالشهدا (ع) به‌ویژه شخصیت اخلاقی و عرفانی ایشان را شناخت. آنچه در این نوشتار می‌آید، نگاهی است به برخی از مضامین اخلاقی که در دعا یافت می‌شود.

یاد کردن نعمت های خداوند
یکی از آموزش های اخلاقی دعای عرفه، یادآوری نعمت های بی شماری است که خداوند به ما از زانی داشته است. بی گمان باید که در نعمت خداوند و شرمند آن، افزون بر آنچه نشان ادب پند در برابر پروردگار است و موجب رفتار درست این نعمت‌ها و حفظ آن از اسراف و تباهی می‌شود. یکی از عوامل ایجاد افزایش محبت به خداوند در دل بنده و نیز خودخواهی، بنده‌ای که به نعمت‌های زیبای خداوند به عنوان موهبت‌های زیبای او توجه می‌کند و در دل این نعمت‌ها لطف و دوستی نشانی خداوند را به‌خوبی می‌بیند، دل‌خاده و پروردگارش می‌شود و محبت او به دل‌های بی‌گود بخشی از دعای عرفه به یادآوری و پرورشاری نعمت‌های خداوند اختصاص یافته است. در دنهایی از آن می‌جوئیم: «پروردگارا، تو کسی هستی که نعمت دادی؛ تو کسی هستی که نیگویی و احسان کردی؛ تو کسی هستی که روزی بخشیدی؛ توئی که بی‌بازی بخشیدی؛ توئی که ما پرورگ آفتاب کردی؛ توئی که هدایت فرمودی؛ توئی که مرا از دعاها محفوظ نگاه داشتی»

گناهان حفظ کردی؛ توئی که بر گناهانم برده پوشانیدی؛ توئی که مرا آزادی»
بی‌نیازی نفسانی
یکی از درخواست‌های امام حسین (ع) از خداوند، «بی‌نیازی نفسانی» است. آن حضرت در این باره از تلاشی و کوشش نمی‌بیند، چون خویش را کامل می‌شناسد. یکی از آرزوها و خواسته‌های انسان دست‌یابی به بی‌نیازی است و بسیاری از تلاش‌های اقتصادی او به منظور رسیدن به چنین آرزویی شکل می‌گیرد، ولی نیاید از نظر پنهان داشت که چنان‌که تجربه نشان داده، معمولاً داشتن مال و ثروت در بسیاری از زمان‌ها، نه تنها به انسان حس بی‌نیازی نمی‌بخشد، بلکه چه بسا در اثر انگشتن او به وادی حرج و طمع، وی را دچار نوعی نیازمندی روحی کند. که هرگز با به دست آوردن حتی انبوهی از ثروت نیز از میان نرود.

اخلاص در عمل
از درخواست‌های امام حسین (ع) در دعای عرفه، «اخلاص در عمل» است: «اللهم اجعل اخلاصی فی عَمَلی؛ خدایا، عمل مرا خالصانه به‌ای ده». به سبب آرزو و گران‌بهای اخلاص و دشواری دست‌یابی به شرمند آن، افزون بر آنچه نشان ادب پند در برابر پروردگار است و موجب رفتار درست این نعمت‌ها و حفظ آن از اسراف و تباهی می‌شود. یکی از عوامل ایجاد افزایش محبت به خداوند در دل بنده و نیز خودخواهی، بنده‌ای که به نعمت‌های زیبای خداوند به عنوان موهبت‌های زیبای او توجه می‌کند و در دل این نعمت‌ها لطف و دوستی نشانی خداوند را به‌خوبی می‌بیند، دل‌خاده و پروردگارش می‌شود و محبت او به دل‌های بی‌گود بخشی از دعای عرفه به یادآوری و پرورشاری نعمت‌های خداوند اختصاص یافته است. در دنهایی از آن می‌جوئیم: «پروردگارا، تو کسی هستی که نعمت دادی؛ تو کسی هستی که نیگویی و احسان کردی؛ تو کسی هستی که روزی بخشیدی؛ توئی که بی‌بازی بخشیدی؛ توئی که ما پرورگ آفتاب کردی؛ توئی که هدایت فرمودی؛ توئی که مرا از دعاها محفوظ نگاه داشتی»

اعتراف به فترش‌ها و گامتی‌ها
انسان‌ها بزرگ و عارف، از آداب کامل بنداری و رطبه کامل تکاری خویش رها هستند. آنان با وجود تلاشی فراوان در انجام دادن وظایف خود و کوشش بسیار برای برهیز از گناهانی‌ها، همواره به تقصیر خویش معترفتند و خود را پیراسته از گامتی‌ها نمی‌بینند. بی‌گمان کمتر بر نمره احسان کاستی و بخوابد»

یکی از آموزه‌های اخلاقی در دعای عرفه، آراسته شدن به «یقین است» یعنی: یکی از درخواست‌های امام حسین (ع) از خداوند در دعای عرفه است، که آن را این گونه در این دعایان می‌تواند: «اللهم اجعل یقین فی قلبی؛ خدایا، یقین را در قلب من قرار ده». از رسول خدا صلی الله علیه و آله آمده است: «باید که در نماز چیزی بهتر از یقین و عاقبت به برود داده نشده است. پس این دو اخص است از خداوند بخوابد»